

Polderblad

april 2025

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 38 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polderblad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Contactpersonen

Voorzitter:

Danny Jonckheere, 03 828 64 03 - 0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 0499 58 99 16

Redactie en lay out Polderblad:
tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 0476 33 79 36

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Ardea-Vogelwerkgroep:
ardea@hobokensepolder.be
Eddie Schild, 0498 73 60 77

Abonnement op het tijdschrift Polderblad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Natuurbeheer:

Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be

Hobokense Polder:
Wim Mertens, 0499 58 99 16 -
conservator@hobokensepolder.be

Tarzanboskes:
Danny Jonckheere, 0478 33 24 27 -
jonckheeredesmedt@gmail.com

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92 -
peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder".

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen? Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polderflits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 03 376 45 15 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

De Hobokense Polder ... een rustpunt!

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
Straffe stoot voor de natuur	11
Terugblik ledenfeest	12
Franzke en Freddy op pensioen	12
Goudklompjeswerking	13
Onze sponsors	14
Vogelwaarnemingen	15
Broedonderzoek blauwe reigers	18
Ardea aan het woord	20
Bestuiving door hommels	21
Prijswinnaar en doe-opdracht	23
Activiteitenkalender	24

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft: Wilgenkatjes

Foto: Dirk Vandorpe

Achterkaft: Klapproos

Foto: Danielle Van Nieuwenhuysse

We kunnen het niet ontkennen: we leven in barre tijden op vlak van internationale politiek.

Dan is het goed even zwaardere gedachten te laten verdwijnen en het hoofd lichter te maken door een wandeling in de natuur. En die natuur kunnen we jou bieden. De Hobokense Polder is een fantastische groene long in grootstad Antwerpen.

Het is vandaag 12 maart. Ik las zonet het Betonrapport 2024, dat door Natuurpunt en Breekijzer, samen met de HOGENT is opgesteld. De resultaten zijn niet echt bemoedigend. **Vlaanderen verhardt met een graad van maar liefst 15,2 procent.** Elk jaar komt er evenveel verharding bij als het volledige grondgebied van Mechelen. In totaal kwam er tussen 2013 en 2021 maar liefst 15.000 hectare verharding bij, of gemiddeld meer dan vijf hectare per dag. Om de doelstellingen van de betonstop te kunnen halen, zullen we tot 2050 jaarlijks 1 m² per Vlaming moeten ontharden.

De provincie Antwerpen is zelfs de slechtste leerling van de klas. Met **17,3 procent** heeft onze provincie de hoogste verhardingsgraad van alle Vlaamse provincies. En nog ernstiger: tussen 2013 en 2021 lag de **betonsnelheid het hoogst in stad Antwerpen**, waar om de vier dagen 1 ha verharding bij kwam, of 2.513 m² per dag (zie bijgevoegde schets). Niets om trots op te zijn. Er staat dus heel wat werk op de plank!

Laat ons hopen dat de bevoegde overheden hun taak ernstig nemen om de in 2015 aangegane doelstellingen ivm betonstop te verwezenlijken.

En ik kom terug naar onze Hobokense Polder. En naar het besef dat die ca 170 ha natuurgebied zo belangrijk zijn voor fauna en flora, voor ons, mensen, die er rust en ontspanning vinden, maar ook de levensbelangrijke zuurstof en energie.

Mijn groot respect voor onze Goudklompjes die er wekelijks en voor een aantal bijna dagelijks voor zorgen dat we hier kunnen vertoeven. Wat ze doen en vooral waarom, kan je in elk Polderblad lezen in het mooie verslag van Peter Van Elsacker.

Maar respect ook voor de medewerkers die op het terrein, maar ook achter de schermen (lees: computer) (subsidie-) en andere dossiers voorbereiden, vergaderingen bijwonen, ... om verbeteringen uit te voeren en de natuur meer kansen te geven.

En evenzo respect voor de gidsen die kinderen en volwassenen rondleiden en hen het belang van natuur en natuurbehoud en de schoonheid ervan laten ervaren.

In de kalender kan je zien dat we dit voorjaar heel wat wandelingen aanbieden in de Hobokense Polder. Neem zeker eens deel! Het doet deugd!

Een heerlijke lente toegewenst!
Ria

Kostendelend vervoer
(10 cent/km wordt op de
afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient
ingeschreven te worden

Zaterdag 29 maart

Straffe Stoot voor de natuur - Party for Nature

Organisatie: Team Hobokens Wild

Voor wie? Iedereen die zich jong voelt
en graag op de dansvloer staat, is
welkom.

Waar? Jeugdhuis JOH, Oudestraat 81
te Hoboken

Van 19 u tot 21 u is er een juniorfuif,
daarop is de jonge jeugd welkom.

Je kan zelf je favoriete muziek laten

draaien van K3 tot Taylor Swift.

Inkom en drank aan democratische
prijzen en voor de hongerigen voor-
zien we (veggie) hotdogs

De opbrengst van de fuif gaat integraal
naar Natuurpunt

Zie affiche: blz 11

Zaterdag 5 april om 15 u

Blauwe reigertelling Schoonselhof-Antwerpen

Coördinatie: Luc Van Schoor: 0494 33 63 09 en Danny Jonckheere:
0478 33 24 27

Vandaag telt vogelwerkgroep Ardea
voor het 13e jaar de broedkolonie van
de blauwe reigers in het Schoonselhof.

Weinig Natuurpuntafdelingen hebben
in Vlaanderen het voorrecht om een
kolonie op hun grondgebied te mogen
beheren. Daarom zijn we verheugd
dat de populatie van deze sierlijke
vogels hier meer dan stand houdt.

Ze kende vorige eeuw, vooral begin
jaren '80, grote bloei met ruim 160
broedparen (Dirk Draulans e.a. UA)

Verleden jaar telden we 48 broed-
paren, de tweede grootste populatie
sinds onze tellingen. In mei kwam ook
een persoonlijke wens in vervulling:
een 1e controle van de broedresulta-
ten en aantal juvenielen via gebruik
van een drone! Zie de resultaten in
het artikel van Luc, op blzn 18 en 19
van dit Polderblad.

Ben je ook benieuwd hoe het dit jaar
gesteld is met onze blauwe reigers?
Meld je dan tijdig aan als kandidaat-
medeteller, want het aantal deelne-
mers is beperkt om onnodige verstor-
ring te vermijden.

Opgelet: bij slecht weer wordt de
datum verschoven, maar alle deelne-
mers worden dan wel op de hoogte
gebracht.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokense-polder.be (met vermelding "Blauwe reigertelling", uw naam, aantal personen, gsm nummer en emailadres). Plaatsen zijn beperkt !!!

Afspraak: Hoek van de Legerstraat met de Koornbloemstraat aan de poort van het Schoonselhof. Start om 15 u en einde voorzien rond 17.30 u.

Meebrengen: verrekijker, fototoestel, petje en kledij dat vuil mag worden voor de ... die uit de lucht kan komen vallen.

Honden zijn niet toegelaten op onze excursies.

Zaterdag 12 april om 19.30 u

Weidevogelinventarisatie voor beginners: theoretisch

Gids/leiding: Niels Schild

Tijdens deze korte infoavond lichten we graag toe hoe je weidevogels het best inventariseert. Daarvoor staan we even stil bij de levenswijze, het broedgedrag en de grootste problemen voor deze soorten. Ben je geïnteresseerd in hoe je de Kievit en scholekster in onze regio (of daarbuiten) kan helpen? Dan is deze infoavond/cursus zeker iets voor jou! Je hoeft zeker niet specifiek binnen ons werkingsgebied te wonen, iedereen is welkom!

Volgend op de theorie, organiseren we zeker ook een praktisch moment in Edegem of Hove voor de geïnteresseerden.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hoboken-sepolder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm nummer en mail-adres)

Afspraak om 19.30 u in lokaal De IJsvogel (Fort 7: Legerstraat 40, 2610 Wilrijk - zie spandoeken Natuurpunt). Einde omstreeks 21 u

Meebrengen: je enthousiasme (en eventueel iets om te noteren, maar tips en tricks kunnen ook later digitaal doorgestuurd worden)

Kievit - foto: Walter De Weger

Zondag 13 april om 14 u

Plantengebabbel en bomengefluister in de Hobokense Polder

Gidsen: Erika Mackelberghe en Alex Haijen
erika.mackelberghe1@gmail.com

Tijdens deze interactieve wandeling dompelen we ons onder in de wonderlijke wereld van plantengebabbel en bomengefluister.

Ontdek hoe planten met elkaar en met insecten communiceren om te overleven en te floreren, en leer over de geheime taal van bomen en schimmels. Hoe wisselen planten informatie uit? Hoe communiceren bomen met elkaar? Hoe belangrijk is samenwerken en interactie om te overleven?

We wandelen samen een 2-tal uurtjes rond in het natuurgebied en staan stil bij de verschillende vormen van interacties en non-verbale communicatie die we waarnemen bij planten, bomen en dieren. We ontdekken waarom samenwerking en interactie uitermate

belangrijk is om te overleven.

We zoeken bij de verschillende waargenomen interacties uit wie de zender is, wat de boodschap is. Maar ook, welke stoorzenders nemen we waar en welk effect hebben deze op planten en dieren?

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de parking van United Caps, Schroeiiaan Hoboken. Einde is voorzien omstreeks 16 u.

20 personen vanaf 12 jaar kunnen gratis deelnemen.

Inschrijven verplicht bij Erika – erika.mackelberghe1@gmail.com of via 0495 59 19 50 **ten laatste 12 april**.

Bloesems in de Polder
foto: Ben Van Oeteren

Paasmaandag 21 april om 6.45 u

Polders van Kruibeke en Rupelmonde

Gids/leiding: Bart Moons, Peter en Marc Hofman.
Meer info: vwg.ardea@gmail.com

Op deze Paasmaandag maken we weer een vroegochtendwandeling om vogels waar te nemen in het grootste overstromingsgebied van Vlaanderen. In dit beschermd natuurgebied van 600 hectare kan je tijdens zo'n

lentewandeling vlot een 70-tal vogelsoorten waarnemen. Op dit moment zijn de vogels immers erg actief om voor nageslacht te zorgen. De meeste zomergasten zijn terug, maar ook bijzondere trekvogels zijn nog mogelijk.

Kom mee genieten van de blauwborst, nachtegaal, koekoek, cetti's zanger, rietzanger, sprinkhaanzanger en misschien zelfs een snor.

Ook aan zoogdieren is het gebied rijk: naast de vos en talrijke reeën komt de bever er voor en zelfs de otter werd al waargenomen. We nemen de tijd om vogels goed te bekijken/beluisteren en wandelen aan een rustig tempo ongeveer 7 km langs de Schelde, de slikplaten aan de in- en uitwaterings-sluizen en door bebloemde weilanden en vochtige bossen. Zowel beginnende als ervaren vogelaars zijn welkom op deze excursie.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokense-polder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsmnummer en emailadres).
Afspraak: om 6.45 u vertrekken we vanaf de parking aan de Boomssteenweg 335, Wilrijk (ter hoogte van

't Spant) en rijden indien mogelijk kostendelend aan 10 cent/km. Afspraak uiterlijk om 7.10 u aan de veersteiger Callebeek. Parkeren kan in de Scheldestraat of de Callebeekstraat te Hemiksem. De veerboot vertrekt stipt om 7.15 u.

Met de veerboot van 12.10 u of van 13 u steken we terug de Schelde over en dan sluiten we af.

Meebrengen: stevige wandelschoenen, kleding aangepast aan de weersomstandigheden, verrekijker en/of telescoop, wat drank en eventueel een versnapering.

Blauwborst - foto: Walter De Weger

Het aantal deelnemers wordt beperkt en huisdieren zijn niet toegelaten op onze excursies

Donderdag 24 april om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zondag 27 april om 6 u

Vroegochtendwandeling in de Hobokense Polder

Aansluitend: openluchtontbijt

Gidsen: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 en Marnix Lefranc

Ontbijtinfo: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 en Annie van Zwieten - 0472 51 98 24

We moeten weer vroeg uit de veren voor onze klassieker om een onvergetelijke ervaring op te doen, de eerste vroege vogels die beginnen te fluiten. Zijn er al een paar voorjaarssoorten in de Polder aanwezig? Wie weet wat horen we dit jaar allemaal. Kom de natuur op een andere manier beleven, want het loont telkens de moeite. Ook al vele jaren koppelen we er een gezellige openluchtontbijt aan vast.

Praktisch:

Afspraak om 6 u op de Schroelaan (parkeerstrook nabij het station).

Ontbijt om 9 u aan onze kijkwand De Dodaars.

Einde ontbijt voorzien om 10 u.

Inschrijven voor het ontbijt is noodzakelijk en dit ten laatste op 20 april!

Voor het ontbijt betaal je 6 euro per persoon en 2 euro voor kinderen tussen de 4 en de 14 jaar. Storten op BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met als vermelding "Ontbijt Hobokense Polder" en het aantal personen.

Zeker laarzen en verrekijker meebrengen.

Zondag 4 mei om 5.30 u

Vroegochtend-nachtgalenwandeling

Gids/leiding: Wim Roelant - 0477 34 07 21 - roelantwim@gmail.com en Eddie Schild

Deze tocht is voor de vroege vogels, letterlijk en figuurlijk. We spreken af iets voor zonsopgang om samen te genieten van de voorjaarszang in "optima forma". Hierbij focussen we op

één van onze bekendste, maar tegelijk ook meest verborgen zangvogels, de nachtegaal. Het vroege uur, met name vanaf 1 uur voor tot 1 uur na zonsopgang, staat onder vogelaars ook wel

*Met gids Danny vroege vogels zoeken
foto: Jos Desmedt*

bekend om het "gouden uur". Dit is immers de tijdspanne waarin de meeste zangvogels op muzikaal vlak het beste van zichzelf geven. Nachtegalen houden zich daarbij doorgaans op in

dicht struikgewas en doornstruweel. Dit biotoop vinden we onder meer terug in het Fort 3 van Borsbeek; een locatie waar gids Wim vaker vertoeft en dus enkele zangposten weet zitten. Wanneer nachtegalen volop zingen, durven ze zich echter wel eens op een meer zichtbare plek tonen. Dit geldt overigens ook voor andere soorten die we vandaag hopen te horen en/of zien. Om optimaal van het meest geschikte moment van de dag gebruik te maken, spreken we rechtstreeks ter plaatse af. We maken een wandeling door en rondom het Fort en omstreken (bv. Fortloop).

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokense-polder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm nummer en emailadres)
Afspraak om 5.30 u op de parking van Fort 3 van Borsbeek, aan de Zoomweg naast de tunnel onder de "Militaire Baan". Einde rond 9.30 u.
Meebrengen: verrekijker, drinken, kledij aangepast aan het weer
We spreken rechtstreeks ter plaatse af. Contacteer de gids voor meer info over de exacte afspraaklocatie of wanneer je iemand zou zoeken om ter plekke mee te geraken.
Honden zijn niet toegelaten op onze excursies

Zaterdag 17 mei om 8 u

Op stap in de Noordpolder van Ossendrecht en de Brabantse Wal

Gids en leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27
jonckheeredesmedt@gmail.com

We maken een wandeling langs oude sloten en grote rietvlakten waar het aan vogels niet zal mankeren. Dit oude poldergebied is uniek door de overgangen tussen hoog en laag, droog en nat, zand en klei. Vanuit de hoge wal wordt water ondergronds opgestuwd naar de lage polder, waar het als kwelwater aan de oppervlakte komt

We eten ergens gezellig onze picknick op en rijden dan een stukje verder naar het Nederlandse deel van de Kalmthoutse heide, hier zie je allemaal Douglasbomen staan. Neem van de laaghangende takken eens een paar dennennaalden. Wrijf deze naalden

stevig tussen je wijsvinger en duim en ruik eraan. Nu weet je waar de luchtverfrisser-fabrikanten hun inspiratie vandaan halen!

Praktisch:

Afspraak om 8 u aan 't Spant, Boomsesteenweg 335 Wilrijk (onder het viaduct). Einde rond 15 u ter plaatse.

Graag inschrijven bij Danny.

Kostendelend samenrijden mogelijk aan 10 eurocent/km.
Te wandelen afstand: zowel in de voor- als in de namiddag: 5 km.
Meebrengen: picknick, verrekijker.

Donderdag 22 mei om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 31 mei om 19.30 u

Gierzwaluwinventarisatie voor beginners: theoretisch

Gids/leiding: Niels Schild en Eva Maeckelberghe

In de stad broeden nog veel gierzwaluwen in oude dakgoten, maar door de renovatieverplichting worden deze nestplaatsen ernstig bedreigd. Daar willen we met Vogelwerkgroep Ardea graag iets aan doen, maar daarvoor moeten we natuurlijk de nesten wel inventariseren. Omdat we dat niet alleen kunnen, geven we deze korte theoretische initiatie, gevolgd door een

excursie (op 21 juni) om de theorie in de praktijk te bekijken. Je kan ook gerust voor één van beide inschrijven als de andere datum niet past.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokense-polder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen, gsm-nummer en e-mailadres)

Nachtegaal - foto: Guy Borremans

Roodborsttapuit

Afspraak in lokaal De IJsvogel in Fort 7 - Legerstraat 40 tegenover nr. 75, 2610 Wilrijk. Let op de spandoeken van Natuurpunt. Einde omstreeks 21 u.

Meebrengen: je enthousiasme en eventueel iets om te schrijven (maar alle info kan ook digitaal doorgestuurd worden nadien).

Zondag 1 juni om 14 u

Hommelwandeling in de Hobokense Polder

Gids en leiding: Lisette Bastiaens – lisette.bastiaens@hotmail.com

We gaan tijdens het Hommelweekend samen op zoek naar hommels. Hommels zijn harige insecten die na een lange winterslaap op zoek gaan naar nectar en stuifmeel. Zij kondigen als eerste de lente aan. Dat het belangrijke bestuivende insecten zijn wist je waarschijnlijk al, maar had je al van de lang-tongen en kort-tongen gehoord? Ook leren we je hoe je de verschillende soorten hommels kan herkennen: de steenhommel, akkerhommel of boomhommel ... Welke zijn hun geliefkoosde planten? Wil je meer weten over hommels, kom dan naar deze

boeiende wandeling in de Hobokense Polder.

Praktisch:
Inschrijven noodzakelijk via
bit.ly/hommel2025 of via
naaststaande QR-code.

Er kunnen 25 mensen deelnemen. Bijeenkomst op zondag 1 juni om 14 u aan het infobord (Scheldelei t.o. Polderstadvijver). Einde omstreeks 16.30 u. Weerbestendig schoeisel aangeraden.

Honden kunnen op deze wandeling niet toegelaten worden.

Akkerhommel - foto: Walter De Weger

Zaterdag 14 juni om 9 u

Slechtvalkobservatie

Gids/leiding: Maarten Mortier/ Eddie, Niels Schild

Als alles perfect verloopt, hebben onze Kielse slechtvalken ook dit jaar weer een succesvol broedsel. Op 14 juni organiseren we een kijkmoment aan de voet van de Christus Koningkerk. De jonge valken zullen rond deze periode hun eerste trainingsvluchten uitvoeren en dat zorgt altijd voor spektakel.

Kom ons dus vergezellen in de tuin van de kerk. Telescoop en verrekijkers zullen beschikbaar zijn om onze Kielse snelheidsduivel te volgen.

Praktisch:

Inschrijven is niet nodig!
Afspraak om 9 u aan de Christus Koningkerk. Einde omstreeks 12 u

Meebrengen: kleding aangepast aan de weersomstandigheden, verrekijker en/of telescoop, fotoapparaat, wat drank en eventueel een versnapering.

Voor meer info mail je naar vwg.ardea@gmail.com

Huisdieren zijn niet toegelaten op deze observatie.

Slechtvalk juveniel - foto: Walter De Weger

Zaterdag 14 juni om 10 u

Zwerfvuilactie in en om de Hobokense Polder

Leiding: Luk Smets - 0477 66 94 32 – luk.smets@telenet.be

Nog even en de zomervakantie begint. Steeds een drukke periode voor de Hobokense Polder. Dus zorgen we nog eens voor een proper natuurgebied. We hebben wel onze Goudklompjes en verschillende ijverige wandelaars die geregeld zwerfvuil ruimen, maar we ervaren – jammer genoeg – dat het geen kwaad kan om 1 x per kwartaal een extra opruimactie te doen in en rond de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeiilaan 15. Wij zorgen voor vuilzakken en grijpstokken.

Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)
Einde voorzien omstreeks 12 u.

Graag op voorhand melden aan Luk, als je komt.

Zondag 15 juni om 9 u

Daguitstap: Turnhouts Vennengebied

Gids: Willy Van Geel

Info: Ria Thys, 0476 33 79 36 - ria.thys@telenet.be

Het Turnhouts Vennengebied is één van de belangrijke heidegebieden in Vlaanderen. De heideterreinen zijn het biotoop van zeldzame planten en dieren die zich specifiek aan dit milieu hebben aangepast.

De openheid en rust aanwezig in het gebied, zorgen er voor dat tal van weidevogels zoals de wulp, Kievit en de grutto zich hier op hun plaats voelen. Plaatselijk Natuurpuntgids Willy Van Geel begeleidt ons de hele dag. Picknicken doen we in het Bezoekerscentrum: de Klein Engelandhoeve

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan 't Spant, Boomsesteenweg 335 Wilrijk.

Kostendelend samenrijden mogelijk aan 10 eurocent/km. Graag melden als u hiervan gebruik wenst te maken.

Deelnameprijs: **4 euro p/p te storten** op BE81 5230 8065 0424 van Natuur-

punt Hobokense Polder. **Doe dit ten laatste 13 juni.** Inschrijvingen zijn beperkt.

Voormiddag: korte wandeling van ca 3,5 km

Namiddag: grotere wandeling van ca 7 km

Na de wandeling kunnen we voor de terugrit nog even iets drinken in de Klein Engelandhoeve. Weer in Wilrijk: ca 18 u. Meebrengen: laarzen na of bij vochtig weer, picknick, verrekijker, zonnen en muggenmelk, hopelijk overbodige regenkleedij. Drank is verkrijgbaar aan democratische prijzen.

Deze uitstap is een samenwerking tussen Natuurpunt Hobokense Polder en Natuurpunt Aartselaar

Grutto - foto: Kathy Delange

Tip: sluit de dag af in JH JOH in de Oudestraat in Hoboken waar je kan genieten van een heerlijke paella ten voordele van ons Hobokens Wildteam en hun Straffe Stoot voor de natuur.

Zondag 15 juni vanaf 17 u

Straffe Stoot voor de natuur - Fiesta Paella

Info: vrijwilligers@hobokensepolder.be

Naar jaarlijkse traditie kan je smullen van vers gemaakte Paella, bereid door onze Natuurpuntkoks.

Vanaf 17 u welkom voor een lekkere sangria en Spaanse sfeer in jeugdhuis Joh, Oudestraat 81 in Hoboken.

Keuze uit traditionele en veggie paella

en voor kinderen worden er kleinere porties voorzien.

Paella Royale: 21 euro

Veggie Paella: 19 euro

Kinderportie: 12 euro

De opbrengst van de Paella-avond gaat integraal naar Natuurpunt

Donderdag 19 juni om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 21 juni om 19.30 u

Gierzwaluwinventarisatie voor beginners (praktijk)

Gids/leiding: Niels Schild en Eva Maeckelberghe

In de stad broeden nog veel gierzwaluwen in oude dakgoten, maar door de renovatieverplichting worden deze nestplaatsen ernstig bedreigd. Daar willen we met Vogelwerkgroep Ardea graag iets aan doen, maar daarvoor moeten we natuurlijk de nesten wel inventariseren. Omdat we dat niet alleen kunnen, geven we volgend op de

korte theoretische initiatie van 31 mei, nu ook de praktijk. Je kan ook gerust voor één van beide inschrijven als de andere datum niet past.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding van welke activiteit, uw naam, aantal personen,

Gierzwaluw - Foto: Kathy Delange

gsm-nummer en e-mailadres)

Afspraak: Waarschijnlijk op het Kiel
(exacte afspraakplaats zal worden

meegedeeld bij inschrijving).

Einde omstreeks 21 u.

Meebrengen: je enthousiasme en

eventueel smartphone.

Honden zijn niet toegelaten op onze excursies

Zondag 22 juni om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens – wim.a.mertens@gmail.com - 0499 58 99 16

Na de broedseizoenstop is het tijd om de welig groeiende natuur weer een handje te helpen.

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de

weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. Einde omstreeks 13 u

Geef een seintje aan Wim als je komt.

Zaterdag 28 juni om 9 u

Natuurbeheer in de Tarzanboskes

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27

Vandaag gaan we onze boomgaard en een stukje rond de blokhut maaien. Door het natte voorjaar stond een heel groot stuk van het wandelpad onder water en konden we de rest van het terrein niet in. Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we

een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Praktisch:

Afspraak om 9 u op de parking van het zwembad Sorghvlied van Hoboken. Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Danny voor de catering, als je komt.

Zondag 29 juni om 9.45 u

Fietstocht naar Saeftinghe en Doel

Leiding: Walter Gijkens – sterren@hobokensepolder.be

We vertrekken stipt om 10 u met de fiets vanaf de parking in Meerdonk en rijden vandaar naar Emmadorp. We fietsen aan een gezapig tempo van gemiddeld 18 km/u zodat ook de sportievelingen die met een gewone fiets meerijden, gemakkelijk kunnen volgen.

In café "Het verdronken land" kunnen we een sanitaire stop houden.

Vanaf Emmahaven hebben we een weids uitzicht over het Verdronken Land van Saeftinghe.

We rijden vandaar verder naast de dijk naar de vogelkijkhut in Nieuw Namen.

Picknicken doen we in café "Den Ange-luus" in Prosperpolder, waar we onze zelf meegebrachte boterhammen kunnen opeten en eventueel proeven van het plaatselijk gebrouwen Prosperbier.

Met nieuwe energie fietsen we verder naar de Radartoren in Ouden Doel.

Via Doel dorp bereiken we Kieldrecht

waar we stoppen aan het Boothuis naast de Grote Geule.

Vandaar is het niet ver meer van Drijdijck, waar we wellicht wel de koereiger zullen kunnen spotten. Langs het krekengebied van Kieldrecht en Meerdonk fietsen we terug naar onze vertrekplaats in Meerdonk.

Praktisch:

Inschrijven nodig via

sterren@hobokensepolder.be

Afspraak op de parking in de Margrietstraat 14, 9170 Sint-Gillis-Waas (Meerdonk). Te bereiken via Afrit 10 Expresweg E34 / N49. Achter het frietkraam inslagen, vandaar naar de achteraan gelegen parking van de Gemeenteschool.

Het is de bedoeling dat we daar tegen ten laatste 10 uur met onze fiets vertrekken. Kom dus op tijd, zodat je je fiets nog rustig van het fietsrek kan nemen.

Fietsafstand: 40 à 50 km.

Terugkeer in Meerdonk (Sint-Gillis-Waas): omstreeks 16.30 u.

Meebrengen: fiets die in orde is, bij elektrische fietsen: opgeladen batterij, picknick, kledij aangepast aan het (mogelijk winderige) weer. Draag bij voorkeur een fietshelm!

De route kan wegens omstandigheden steeds aangepast worden.

Straffe Stoot voor de natuur

Team Hobokens Wild in actie

Ons enthousiast team heeft al verschillende activiteiten op de planning staan om geld te verzamelen voor de natuur. Zo willen zij een Straffe Stoot leveren (het vroegere Expeditie Natuurpuntgebeuren).

Uiteraard kan je hen steunen via bit.ly/straffestoot2025 of via de **QR-code**.

Je bent ook welkom op

- de Party for Nature op zaterdag 29/3
 - de Paella-avond op zondag 15 juni
 - de maandelijkse whisky tastings.
- Hierbij meer info over deze tastings.

Exclusieve Whisky tastings

In 2025 organiseert MacSwa enkele exclusieve whisky-tastings voor het project 'Straffe Stoot'.

Deze tastings zijn bedoeld voor whisky- /tasting-kenners.

Arran op 25 april

18y (2015), Amarone (2020), 19y (2016), To Walk Again (2010), Quarter Cask (2019), Smugglers serie volume 2, Smugglers serie volume 1

Tomatin op 23 mei

12y Sherry (2024), Monbazillac 15y (2021), Port (2022), Madeira 154y (2022), Moscatel 15y (2022), oude 10y (voor 2028), 30y batch 1 (2018)

Glendronach op 20 juni

Octarine 8y (2010), 15y (2024), Batch 4 (2015), Batch 3 (2013), Batch 11 (2022), Parliament 21y (2011)

Old Whisky's (oude whisky's, tussen 1960 en 1990) op 19 september

Long John 12y (1970), Ambassador Deluxe (1970), Grant's 15y (1960), Glen Deveron 5y (1980), King Edward 1 (1960,

Glenkinchie 10y (1988), Corps Flaminca (Bunnahabhain 24y)

Islay Whisky's op 10 oktober

Bowmore No 1 (2017), Bowmore 18y (2021), Bowmore 15y Darkest (1999), Lagavulin Distillers Edition (2022), Bunnahabhain Moine (2017), Bunnahabhain Feis Ile (2023), Ardbeg Supernova (2009)

Praktisch

Deze tastings gaan door in het Cultuurcafé Moretus, Berkenrodelei 36, Hoboken, eerste verdieping. Kleine binnenparking voorzien. Aanvang is telkens om 20 u en eindigt rond 22.30 u. Kostprijs is 30 euro, ter plaatse te betalen.

De deelnemers moeten minstens 21 jaar oud zijn en tasting-kenner.

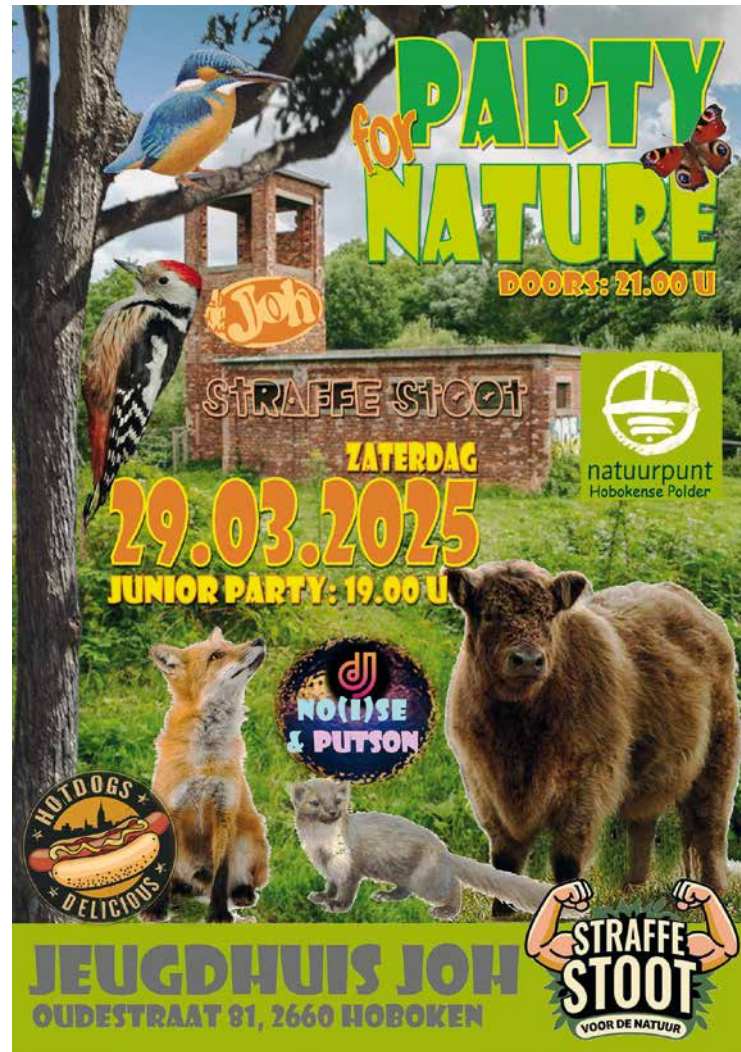
Er worden per sessie minstens 6 whisky's geproefd.

Slechts 15 deelnemers per sessie toegelaten, extra sessies zijn mogelijk.

Private tastings zijn mogelijk na afspraak, ook op een andere locatie.

Inschrijving

Wil je er bij zijn, stuur een mailtje naar info.macswa@telenet.be, vermeld voor welke sessie je met hoeveel personen je aanwezig wil zijn. Je krijgt altijd een bevestigings-mail.

Terugblik op een gezellig ledenfeest

Zaterdag 1 februari kwamen we met meer dan 40 mensen samen voor het jaarlijkse traditioneel ledenfeest.

We smulden van een overheerlijke Griekse maaltijd, bereid door Eva en haar team van Bar Madam.

En we luisterden en keken naar de administratieve, financiële en werkingsresultaten van 2024, gebracht door Luk en Ria. Wim bracht een boeiende powerpoint over het vernattingsproject. We keken ook al even verder naar wat 2025 ons brengt.

Een heel speciaal woord van dank was er voor de vier mensen van onze bierploeg, die gedurende 6 jaar zich met hart en ziel hebben ingezet en een denderende verkoop hebben kunnen verwezenlijken. We geven als kleine attentie graag een bloemenruiker aan Raf, Danny en Luk. Koen kon jammer genoeg niet aanwezig zijn (maar de bloemetjes heeft hij gekregen!).

En ook een grote dankjewel aan conservator Wim, die niet alleen op het terrein, maar ook achter de schermen - aan de computer - bergen werk verzet voor het natuurgebied. Dank, Wim en geniet van het laatste pakketje Hobokens Wildbier!

De avond werd besloten met een knappe fotoreeks over Fort 8, gebracht door Patrick Vervoort.

Franzke en Freddy ...verdiend op pensioen, maar nu voor de tweede keer

Franzke en Freddy gaan ermee stoppen. Ze vertelden me: "Het is genoeg geweest, Danny. Het is tijd voor de jongeren onder ons om de fakkel over te nemen."

Freddy Verheyden gaat zich meer bezighouden met de projecten van de kinderen en gaat reizen met de mobilhome. Freddy heeft er 13 jaar opzitten, waarvan de laatste jaren vooral zijn betrokkenheid bij het onderhoud van het raster. Niet te onderschatten, want het ploeteren in de Hobokense grond was zwaar werk. Hij zei altijd dat hij uitstekend achteruit kon rijden met de tractor, maar in werkelijkheid had hij vaak moeite om de juiste richting te vinden. Dus dat was altijd lachen geblazen in de groep.

Bij **Franzke Van Leekwijck** kon je altijd terecht met technische problemen. De vraag was nog maar juist gesteld of hij was al vertrokken met een sleutel 10/11. Hij is bij de Goudklompjes gekomen toen we begonnen met het begrazingsproject, dus meer dan 20 jaar geleden.

Zijn passie voor de natuur blijft onverminderd, natuurlijk, maar het zal nu eerder zijn om met de hond te wandelen en om af en toe een babbeltje te komen doen met de ploeg.

Namens heel het bestuur van de Hobokense Polder en de Goudklompjes: **een dikke merci voor zoveel jaren van vrijwillige inzet om iedere woensdag van de partij te zijn en onze Polder te laten schitteren.**

Tekst en foto's: Danny Jonckheere

Goudklompjeswerking

Tekst: Peter Van Elsacker

Foto's: Aline Wauters - Danny Jonckheere - Rita T'Jollij

en gesnoeide takken bij elkaar om op een hoop te stapelen.

Het rietveld nabij de picknickweide werd gemaaid tegen het wandelpad aan. Veel was het niet want het bleef beperkt tot één werkdag omdat verderop het water boven het maaiveld stond, zoals gewoonlijk in de winter. Dat wordt wachten tot na de winter en het water zakt.

De Graspolder is het gebied dat men ingaat langs poortje 3 en zo naar de Schelde gaat. Het is een min of meer open gebied waar men in mei een prachtig zicht heeft op de bloeiende meidoorns met hun witte bloempjes. Het doornstruweel van meidoorn, rozen en braamstruiken groeit

daar over het wandelpad en het was nodig om dat te snoeien.

Doornstruweel, dat is dus lastig werk. Doornen en stekels dringen door handschoenen heen en het hout en de stengels zijn taai en moeilijk door te zagen of knippen. Maar we lieten ons niet kennen en hebben het ergste deel van het wandelpad gedaan, de rest volgt nog.

Voor het overige hebben we ons toegelegd op twee andere werkplaatsen die we enkele weken na elkaar grondig aangepakt hebben. De eerste was het grasveld naast de Scheldelei aan de rood-witte slagboom. Door het oprukkende struikgewas aan de randen wordt dat kleiner met de tijd. We moesten dus ingrijpen en hebben de randen teruggezet zodat er meer ruimte vrijkomt voor de ontwikkeling van het grasveld met kruidachtige planten. De sneeuwbes (waar witte bessen aan komen) werd flink gemaaid. Het is een exoot die uit tuinen komt overgewaaid en grote plekken overwoekert. Van daaruit werd ook het wandelpad aangepakt dat evenwijdig aan de Scheldelei loopt naar de uitgang aan de vijver van Polderstad.

De tweede plaats waar we in februari aan de slag waren, was de Schelgedijkwegel, de kasseiweg op de oude

In de winterperiode is het lastig om voldoende geschikt werk voor kinderen te vinden, vandaar dat er slechts éénmaal een klas is komen helpen, namelijk Leerexpert Polaris. Die hebben goed meegewerkt om de doorgang vrij te maken vanaf de Acierie naar de MCA site richting Schelde. Die doorgang was te nauw geworden om grote wagens vlot door te laten voor hooileveringen in de winter voor de runderen, die dat als aanvullend rantsoen krijgen als er te weinig eten te vinden is in de Polder. De veearts komt ook langs daar om de gezondheid van de runderen te controleren. Hij heeft dan een verrijdbare vastzetbox bij waarin een rund wordt vastgeklemd om bloedstalen te nemen en te behandelen. Er moest veel maaierwerk van bramen en takken van de bomen gesnoeid worden. De kinderen brachten alle maaisel

dijk. Overhangende takken werden afgezaagd, schuinstaande bomen werden preventief omgezaagd en de bermen werden gemaaid, waaronder ganse plekken met bramen. De Schel-dedijkwegel is bijna 2 kilometer lang, we gaan daar nog een hele tijd onze bezigheid hebben.

Het zaagploegje is vele maandagen actief geweest met het opruimen van omgewaaide bomen op de weg of op het raster. Staande bomen werden omgezaagd als ze dreigden om te vallen of als ze weg moesten in het kader van het beheersplan, zoals het hakhoutbeheer. Daarover kan je een artikel lezen in het januarinum-mer en op onze website.

De ploeg die het rasteronderhoud doet en herstelling van de kilometerslange omheining, deed een onaangename verrassing. Voor het plaatsen van een van de klappoortjes hadden ze een bekisting gemaakt om beton te gieten om de steunpalen te verankeren. De volgende woensdag was de bekisting weg en de putranden ingetrapt. Waren het hebberrige dieven of vulgaire vandalen, we weten het niet. De meeste oude, houten klappoortjes zijn nu vervangen door degelijke ijzeren modellen.

De rasterploeg moet nu een gewaardeerde medewerker missen. Freddy Verheyden heeft na jarenlange trouwe dienst besloten om er mee te stoppen. Hij heeft andere activiteiten en nieuwe uitdagingen die nog moeilijk te combineren zijn met de Hobokense Polder. Bedankt, Freddy, voor al die jaren van enthousiaste arbeid.

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Aan Tafel bvba Fried Denayer	Pierre Van den Eedenstraat 47	2660	Hoboken	03 828 53 28
Beenhouwerij Van der Keere	Kapelstraat 39	2660	Hoboken	03 827 53 01
Blauwe Hond NV	Boombekelaan 1/B	2660	Hoboken	03 260 90 70
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen	Krekelstraat 83	2660	Hoboken	03 827 47 04
Broodjeszaak Bagatelle	Steynstraat 36	2660	Hoboken	03 825 47 44
Tuinaanleg Huylebroeck	Jules Pauwelstraat 50/52	2660	Hoboken	03 830 44 90
United Caps, plasticen dopjes	Schroeiilaan 15	2660	Hoboken	03 830 40 00
Uurwerken, juwelen & optiek Annik De Mey	Kioskplaats 81	2660	Hoboken	03 830 21 12
Verzekeringen en beleggingen Alert NV	Kioskplaats 62	2660	Hoboken	03 827 31 50

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

november - december 2024 - januari 2025

Luc Van Schoor

Gedurende deze 3-maandelijke periode werden in het Ardea werkingsgebied in totaal 4025 vogelwaarnemingen ingevoerd door 262 waarnemers.

In het rijtje van de veel-invoerders ging de onvermijdelijke Pierre Blockx met 781 waarnemingen nogmaals met de pluimen lopen, gevolgd door Danny Jonckheere met 224 wm en John Van de Voorde met 185 wm.

De inzet en interesse van vele vogelliefhebbers, van leek tot kenner, vormt telkens weer de basis voor de opmaak van de 3-maandelijke vogelverslagen gedurende de laatste 12 jaar.

De succesrijke natuurdatabank 'waarnemingen.be' vormt een onuitputtelijke bron van informatie maar mag niet leiden tot een wedstrijd "om ter meeste soorten waarnemen".

Alle gegevens, van gewone tot zeldzame soorten, zijn nuttig om de verspreiding en de populatiegrootte binnen de Ardea regio te kunnen inschatten.

In de vogelverslagen worden alleen waarnemingen opgenomen die onder persoonlijke eigenaam werden ingevoerd.

Soortenbespreking

Gedurende deze periode werden waarnemingen van 105 vogelsoorten ingevoerd, waarvan ik hierbij 32 soorten bespreek. De verslaggever put telkens uit duizenden waarnemingen waarbij twijfelgevallen of onjuistheden zoveel mogelijk worden uitgesloten. Hoe dan ook, elke waarnemer (-ster) is 100% verantwoordelijk voor zijn/haar ingevoerde waarneming(en).

Als oorspronkelijk Afrikaanse soort heeft de **koereiger** zijn broedareaal gedurende de laatste decennia gestaag noordelijk uitgebreid. Dat leidde niet alleen tot enkele broedgevallen in Nederland en België, maar tevens ook tot plaatselijke concentraties in foeraageerplaatsen zoals bv. 20 exemplaren op 28 november bij de Zinkvalstraat/Schelle (KDK).

Slobeend - foto: Walter De Weger

Een **kleine zilverreiger** foerageerde in Blue Gate/Antwerpen op 16 november (GB) en 1 ex langs de Grote Struisbeek/Edegem op 10 december (ECl).

Er werden in totaal 17 waarnemingen van **grote zilverreiger** ingevoerd:

- 14 x telkens een overvliegende of solitaire vogel:
- in Hove (PB, JD, KM, STH, SVA)
- In de Hobokense Polder/Blue Gate (JM, SK, DW, DJ)
- over Edegem (ML)

- over Berchem (VT)
Voorts nog 1 ex zittend langs Kleine Struisbeek/Wilrijk op (El) en 3 ex vlogen op 3 december zuidwaarts over Hove (JCe).

De laatste jaren worden **ooievaars** een enkele keer ook tijdens de winterperiode waargenomen: op 19 januari pleisterde 1 ex langs de Boshoekestraat/Hove (JD) en op 28 januari vlogen 2 ex over centrum Mortsel (ML).

Grote zaagbek (links vrouw - rechts man) - foto: Walter De Weger

Rond medio november trok 2 x een groep **toendrarietganzen** zuidwaarts over Frijthout/Hove: 14 ex op 13 november (JCe) en 52 ex op 17 november (JCe).

Een **kolgans** vloog op 26 december over het Olympisch Stadion/Kiel (RD) en een groep van 40 ex trok op 29 januari zuidwaarts over de Schelde bij de veerdienst Hoboken (JM).

Smient blijft als wintergast de minst algemene eendensoort in de Ardea-regio met 1 koppel in Fort V/Edegem van 16 november tot 14 december (DJ, OF, MJ, JCe, LVS) en 3 ex op 2 januari op Fort VI/Wilrijk).

Op 14 december pleisterde een gebiedsmaximum van 477 ex **krakeend** op Fort V/Edegem, waar ze voornamelijk foerageerden op eendenkroos (DJ, LVS).

De sierlijke **pijlstaart** is een jaarlijkse wintergast op Aquafin - Antwerpen Zuid met een max van 26 ex op 16 december (GB).

Het aantal **slobeenden** in de Hobokense Polder liep op tot 19 ex op 30 december (DJ, MVR, RM) en in het Hof

Havik - foto: Walter De Weger

ter Beke/Wilrijk tot max 18 ex op 18 december (DJ, LVS).

Voor **tafeleend** vormt Fort V/Edegem het meeste geschikte winterhabitat met een max van 34 ex op 19 januari (DJ, VS).

Kuifeend verkiest in onze regio bij voorkeur Aquafin-Antwerpen Zuid als winterfoerageergebied met een maximum van 110 ex op 19 januari (GB).

vizier in Frijthout/Hove (JCe) en op 14 november en 15 december over de Hobokense Polder (RM, WMe) en een adulte vogel joeg op 17 januari over de Beekhoek/Hove (LV).

Een **smelleken** vloog zuidwaarts over Frijthout/Hove op 17 november (JCe).

Het enige **bokje** pleisterde op 9 januari langs het Broekskot in de Hobokense Polder (DJ).

Op 16 januari werden in de Hobokense Polder 20 **watersnippen** opgespoord met een warmtekijker (MM)

Solitaire **houtsnippen** werden gedurende deze periode waargenomen in: Fort V/Edegem (JDe), in Hobokense Polder (WMe, LBa, JD), in Schoonselhof/Antwerpen (PLe) en 2 ex op 28 december in Fort VII/Wilrijk (AP, RD).

Samen met sporen van een foeragerende **kerkuil** werd op 25 januari ook een dood adult exemplaar gevonden op Fort VII/Wilrijk (KM).

Zwarte specht was actief in de Hobokense Polder met, tussen 21 november en 25 januari, 7 ingevoerde waarnemingen van telkens een roepend mannetje (MVR, JM, DJ, LBa). Voorts waren solitaire mannetjes roepactief in Fort VII/Schoonselhof/Wilrijk op 2 november en 26 december (NDW, NS) en in het Uilenbos/Hove (BMi).

Middelste bonte specht was eveneens opvallend actief in de Hobokense Polder met op 4 en 29 november, 3 en 17 december, telkens een luid roepend mannetje (JVV, LBa, FVD). Verder

Zwarte specht met voedsel voor jong - foto: Guy Borremans

De eerste **grote zaagbekken** kwamen dit jaar toe op 13 december: 1 ex overvliegend UA Campus 3-Eiken/Wilrijk (SB), 1 mannetje op Fort V/Edegem (JC) en op 14 december op de parkvijver Schoonselhof/Antwerpen (DJ), 1 tot 3 ex pleisterden van 16 december tot 13 januari op Fort VII/Wilrijk (MR, JVV, AP, RDe, BP).

Een **rode wouw** vloog op 14 januari over te weilanden ten zuiden van het Uilenbos/Hove (WE) en een 2de ex vloog op 27 januari over Groen Neerland/Wilrijk (LS).

Een **blauwe kiekendief** vloog in zuidwestelijke richting over Frijthout/Hove op 13 november (JCe).

Een jagende eerste kalenderjaar **havik** kwam op 13 november in het

werd nog alleen een foeragerende vogel waargenomen in het Uilenbos/Hove (RDM).

Kleine bonte specht werd alleen in de Hobokense Polder waargenomen op 17 en 28 december en 10 januari (LBa, NVD, DW). Daarmee is nogmaals aangetoond hoe moeilijk deze kleinste specht te vinden is, ook in andere geschikte habitats in onze regio.

Op 3 november vlogen nog 4 late **boomleeuweriken** op Frijthout/Hove (PB)

Als gevolg van de klimaatopwarming en de daarmee gebonden zachte temperaturen overwintert **zwartkop** in toenemende mate in de lage landen.

Het zijn steeds mannetjes die in de tuinen door voederplaatsen (met fruit) worden aangelokt. We noteerden in januari waarnemingen in volgende privé-tuinen:

- in Dennenlaan/Wirijk (MG)
- in Elsdonk/Edegem (HB)
- in Groen Zuid/Hoboken (GB)
- in Aartselaarstraat/Hoboken (Li)
- in Elsdonk/Edegem (VDS)

De coniferentuin van Park Middelheim/Antwerpen blijft een geschikt habitat voor **kuifmees**, met een roepende vogel op 30 november (LVS).

Op 13 november vlogen 2 **barmsijzen** over Frijthout/Hoe (JCe)

Verspreid over de ganse periode werden in totaal 38 **appelvinken** waargenomen. Het betrof merendeels overvliegende vogels (1 tot 6 exemplaren)

- over Frijthout/Hove (PB)
- over centrum Hove (JCe, AD)

Appelvink - foto: Kathy Delange

- over UA Campus 3-Eiken/Wilrijk (SB, LVN, PLe, JE)
- over Fort VI/Wilrijk (PLe).

Totaal overvliegend 23 ex

En in deze vier gebieden tevens ter plaatse zittende vogels: totaal zittend 15 ex

De enige waargenomen **kruisbek** vloog op 25 december over de Hobokense Polder (WMe)

Exoten

2 **monniksparkieten** vlogen op 29 november roepend over de Koornbloemstraat/Wilrijk (LVS). Ze zijn dus terug van weggeweest.

Met een totaal van 1510 **halsbandparkieten** op de slaapplaatsen, met resp. 660 ex in de Volhardingstraat/Kiel en 850 ex afrit ring Antwerpen/Borgerhout, lag het aantal op 10 november een stuk lager dan op de herfststelling van 2023 (2109 ex) en zeker in vergelijking met de zomertelling (3058 ex Volhardingstraat + afrit Borgerhout). Het was bij het indienen van dit vogelverslag nog niet bekend of en waar een 3de mogelijke slaapplaats gelegen is. Wordt ongetwijfeld vervolgd!! (WDW, LVS, ES, NS).

Vraag: gelieve mogelijke of zekere slaapplaatsen of slaapvluchten (na zonsondergang!) van halsbandparkieten, met vermelding van de juiste vliegrichting, te melden op waarnemingen.be of via een mail naar ardea@hobokensepolder.be. Alvast bedankt voor elke bruikbare tip !!

Waarnemers

AD Ann De Cock
 AP Anita Piessens
 BMi Bernard Misserez
 BP Bram Piot
 DJ Danny Jonckheere
 DW Dries Willems
 ECI Erwin Claes
 EI Elien
 FVD Frederik VDS
 GB Guy Borremans

Kuifmees - foto: Guy Borremans

HB Hugo Bender
 JC Johan Claessens
 JCe Jan Celis
 JD Julien Dua
 JDe Johan Denonville
 JE Joris Elst
 JM J. Meuris
 JVV John Van de Voorde
 JVW Jan Vanweynsberghe
 KDK Kris De Keersmaecker
 KM Koen Maes
 LBa Lisette Bastiaens
 Li Livia
 LS Lieven Simons
 LV Lucas Vanermen
 LVN Lauren Van Nimmen
 LVS Luc Van Schoor
 MG Marleen Geerts
 MJ Marc Jeurissen
 ML Marnix Lefranc
 MM Maarten Mortier
 MVR Marc Van Ruymbeke
 NDW Nadia De Winter
 NS Niels Schild
 NVD N Van Dyck
 OF Olivier Fuchs
 PB Philippe Barbaix
 PLe Pieter Leblans
 RD Robbrecht Debbaut
 RDe Ronny Deckers
 RDM Robrecht De Medts
 RM Rune Matthijssens
 SB Stijn Baeten
 SK Sven Kerstens
 STH Steven Hosteyn
 SVA Sophie Van den Audenaerde
 VDS Veerle De Saedeleer
 VT Victor Torres
 WE Wouters Enbroucxk
 WMe Wim Mertens

Eerste broedonderzoek met drone van blauwe reigerkolonie, 2024

Parkbegraafplaats Schoonselhof - Antwerpen

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep Ardea

In het Schoonselhof, Engels bos, huist sinds vorige eeuw een kolonie **blauwe reigers** met een max. van 161 broedparen in 1983 (van Vessem & Draulans, 1986).

Vanaf 2013 voert onze regionale Vogelwerkgroep Ardea – Natuurpunt Zuid Antwerpen een jaarlijks broedvogelonderzoek uit in deze kolonie. Daarbij wordt het aantal broedparen bepaald via telling van de bezette nesten vanop de begane grond. Deze tellingen gaan telkens door tijdens de eerste helft van april, vooraleer de bladgroei het zicht op de nesten belet. De nestbomen werden genummerd zodat de evolutie van het aantal nesten kan worden gevolgd. Van de 25 bezette nestbomen (telling 2024) telden we 23 grove dennen, 1 kastanjeboom en 1 zomereik.

Broedbiologie

Het broedseizoen van deze reigers loopt van februari tot eind mei.

Een blik in de literatuur vertelt ons dat een volwassen wijfje blauwe reiger jaarlijks één legsel van 3 tot max. 6 eieren legt, waarbij ze pas vanaf het 2de ei tot broeden overgaat. Daarom verschillen de jongen meestal in grootte. Het zijn echte slokkoppen waarbij de sterksten overleven en de zwakste jongen vaak vroeger sterven. Na 8 weken resten 1 tot max 3 jongen (*) in het nest die na het uitvliegen nog een week worden gevoederd door de oudervogels. 70% van de jongen halen het volgend jaar niet ! Blauwe reigers worden gemiddeld 5 jaar oud, in gevangenschap (bv zoo) kan dat oplopen tot 20 jaar.

Werkwijze

Na 12 jaar broedvogeltellingen bleven

4 nesten met vliegklare jongen in één boom - drone-foto: Ruben Butaye

we in het ongewisse over de eigenlijke broedresultaten. Hoeveel jongen brengt de kolonie jaarlijks voort en in welke mate kan dit het verloop van de populatie beïnvloeden? Dit zijn maar enkele vragen waarop we het antwoord schuldig bleven tot in mei 2024.

Om de sluier enigszins op te lichten, liep ik al een tijdje met het idee rond om een drone in te zetten bij het onderzoek. Op mijn vraag zocht - en vond - Danny Jonckheere met Ruben Butaye de geschikte drone-piloot

Op 6 mei 2024 stuurde Ruben op ons aangeven zijn drone over de reigerkolonie waarbij er 2 films en 39 foto's werden gemaakt, beginnend van een totaaloverzicht tot en met het inzoomen op enkele bomen met meerdere nesten. Om verstoring zoveel mogelijk te vermijden, lieten we de drone niet lager dan 30 m hoogte vliegen, zodanig dat de aanwezige vogels op of rond het nest bleven zitten. Dat leverde mooie en bruikbare beelden op met de nodige details.

Broedresultaten kolonie Schoonselhof

Op de dronebeelden telde ik met zekerheid 47 bezette nesten. Dat is slechts 1 minder dan via de april-telling (***) vanop de grond, omdat een tweede nest in de enige bezette kastanjeboom niet of nauwelijks zichtbaar was vanuit vogelperspectief. Daarmee is wel aangetoond dat de resultaten van de jaarlijkse broedvogeltellingen betrouwbaar zijn. We stellen vast dat, als gevolg van het wegvallen van grove dennen in het centrale deel van de kolonie, (door ouderdom of stormschade) meer reigerkoppels samen in dezelfde bomen gaan nestelen. De nieuwkomers, herkenbaar aan de kleine aanbouwnesten, worden volgens de literatuur niet getolereerd in het centraal deel van de kolonie. Daardoor wijken ze recentelijk uit naar de grove dennen langs de bosrand tussen het voetpad en de brede watergang.

Van 6 bomen met één of meerdere nesten waren de drone-beelden duidelijk genoeg om de aanwezige vogels

te determineren: 9 nesten met 1 jong + 9 nesten met 2 jongen + 1 nest met 3 jongen en 1 nest met 4 jongen.

Samen dus 20 nesten met in totaal 34 juvenielen, of gemiddeld 1,7 jong per nest.

Bij 3 nesten met kleine jongen (max. 3 weken oud) was één oudervogel, vermoedelijk een wijfje, aanwezig. In of rond de overige 17 nesten pleisterden alleen vliegklare jongen van 8 weken of ouder.

Bij 3 lege nesten waren de vogels vermoedelijk al uitgevlogen en in 1 nest lag nog een (onvruchtbaar?) ei.

Wanneer we er van uitgaan dat de volledige kolonie met 48 bezette nesten een gemiddelde van 1,5 jongen per nest voortbrengt, dan komen we, inclusief 96 oudervogels, tot een volledige populatie van 158 blauwe reigers in 2024. In werkelijkheid ligt het aantal waarschijnlijk tussen 140 en 180 reigers.

Wordt zeker vervolgd in 2025 en hopelijk ook in volgende jaren !

(*) één nest bevatte op 6 mei 2024 4 juveniele vogels van ca. 8 weken oud

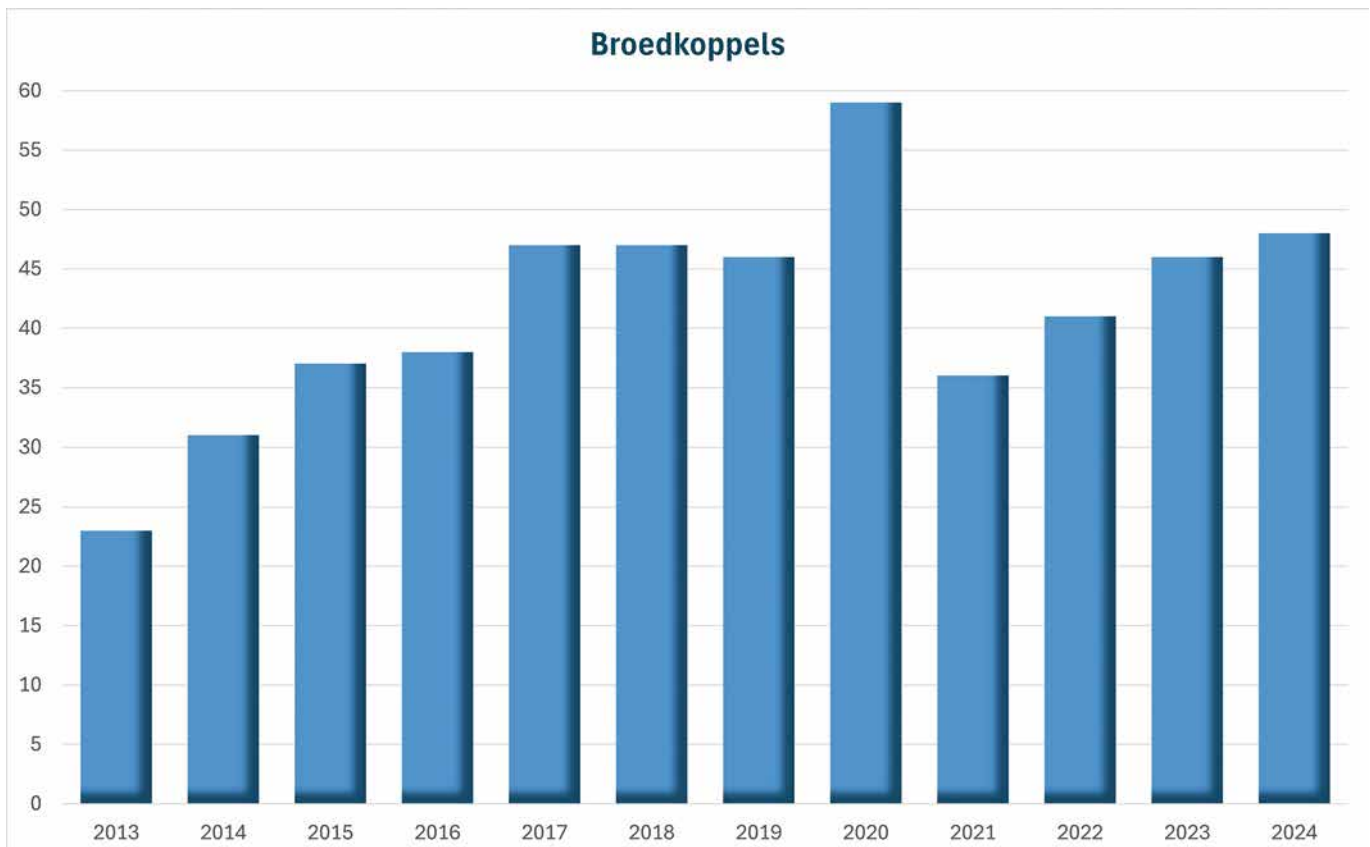
(**) Blauwe reigertellingen 2013-2024 Schoonselhof-Antwerpen door vwg Ardea: ardea.hobokensepolder.be/category/blauwe-reiger-telling/

Blauwe reiger in de vlucht
foto: Guy Borremans

Luc geeft aanwijzingen aan drone-piloot Ruben - foto: Danny Jonckheere

Ardea aan het woord ...

Trektellers op de Scheldedijk - foto: Bart Boodts

We kijken even terug op de laatste **busreis naar Zeeland** die Luc Van Schoor en Walter van Spaendonk gidsen en organiseerden. De bus zat goed vol, waardoor er zelfs een wachtlijst was. We danken Luc en Walter voor al de jaren van inzet voor Ardea. Het was een zeer mooie dag, het weer viel goed mee, veel vogels gezien, zeehond en bruinvis, wat wil je nog meer!? Deze jaarlijkse tocht gaan we niet verloren laten gaan en zal dus verder gezet worden door andere gidsen. Luc en Walter hebben al aangegeven te willen helpen waar nodig om de nieuwe gidsen voor deze tocht op weg te helpen. Daarnaast zullen Luc en Walter als gewone deelnemer aanwezig zijn op een volgende editie. Dank Walter en Luc, maar ook hun echtgenotes die steeds als steunende kracht achter hun man stonden!

De **ARUW**-ploeg maakt zich zoals elk jaar klaar voor de **broedcontroles**. In de winter hadden we veel pech met het weer op de afgesproken dagen, waardoor niet alle kasten gecontroleerd konden worden. Hier en daar zijn kasten aangepast, bv. 2 torenvalkenkasten zodat Nijlganzen er niet meer in kunnen. Hier hadden we vorig seizoen last van, na zeker 5 jaar steeds een nest torenvalken zaten er nu Nijlganzen in wat holenbroeders zijn. Een verloren broedsel voor de torenvalk dus. We plaatsten samen wat nieuwe kasten, knotten 2 wilgen die ver boven de steenuilkast groeiden, enz.

De **zwarte specht** die we vorig jaar opmerkten bij een controle van de broedkasten daar, die toen over Groen Neerland vloog richting Fort 7, hebben we verschillende keren doorheen het jaar gehoord op Fort 7 en het Schoonselhof. Nu vinden we sporen van hem en horen hem regelmatig roepen. Hopelijk broedt hij dit jaar op Fort 7, dat zou wel heel dicht bij de stadsrand zijn.

Om onze **werking breder bekend** te maken, stonden we op de Ankonadag en op de Belgische Vogeldag met een stand. Van enkele bezoekers kregen we zelfs het compliment dat we de mooiste stand hadden. Anderen gaven zichzelf op om mee **weidevogels** te gaan inventariseren. Een puntje waar we dit jaar dan ook nog meer op willen inzetten: kieviten gaan lokaliseren, met de boer gaan praten en hopelijk kunnen we zo de nesten verplaatsen of redden van de ploeg, mestkar of zaaimachine.

De **trektellingen** gaan nog steeds door, dus kom tijdens de vogeltrek zeker eens op de dijk van de Hobokense Polder kijken om de specialisten aan het werk te zien (data op onze blog en facebookpagina de dag voordien). Je kan mee (leren) tellen en verschillende vogelsoorten in vlucht leren onderscheiden.

Dank aan de tellers Luc, Walter en Maarten (onze slechtvalkenspecialist), die steeds trouw op post staan.

Graag dank ik nog eens van harte alle vrijwilligers die voor en achter de schermen voor Ardea hun ding doen. Hier gaan uren, dagen, maanden werk in. Niels heeft opnieuw **subsidies** aangevraagd bij Natuurpunt en de stad Antwerpen. De aanvraag die je hiervoor moet doen is een heus werk, de activiteiten oplist met bewijzen dat ze effectief plaatsvonden, een begroting opmaken, de financiële boekhouding transparant doorgeven, enz. Vorig jaar heeft ons dit een mooie cent opgebracht. Hopelijk wordt onze aanvraag ook dit jaar opnieuw goedgekeurd, zodat we de bescherming van de vogels verder kunnen zetten. Deze aanvraag is maar een klein puntje van de ijsberg dat we achter de schermen voor Ardea doen.

Wil je onze vogelwerkgroep een handje helpen? Laat het ons zeker weten! Spreek ons aan of stuur een mailtje, er is zeker iets wat jij kan doen! Vogelwerkgroep Ardea info kan je raadplegen via

Website:

www.hobokensepolder.be/vwg-ardea

Facebook:

www.facebook.com/vwgArdea

Blog: ardea.hobokensepolder.be

Vogelverslagen: www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen.html

Eddie Schild

Voor Vogelwerkgroep Ardea

Kluut - foto: Niels Schild

Bestuiving door hommels

Auteurs: Jens D'Haeseleer (Natuurpunt Studie, Aculea) en Chantal Deschepper (Aculea)

in staat bloemen te openen die voor de meeste andere insecten gesloten blijven, zoals leeuwenbekachtigen en brem. Een aparte manier van stuifmeel verzamelen is door middel van het trillen van de vliegspieren ('buzzing'), dat gepaard gaat met een zoeënd geluid. Dit gedrag komt vooral voor bij het verzamelen van stuifmeel op klaproos, rozen en tomaat. Hommels worden zelfs massaal gekweekt en in serres geplaatst voor de tomatenkweek. Alleen in Australië, dat erg strenge importregels kent, worden tomaten nog met de hand bestoven. Hommels in het wild verzamelen stuifmeel op heel wat verschillende plantensoorten, maar blijken toch een sterke voorkeur te hebben voor het erg eiwitrijke stuifmeel van vlinderbloemigen zoals klavers, luzerne of rolklaver.

Hommels verzamelen nectar met hun lange tong en vervoeren het in de zogenaamde 'honingmaag'. Naargelang de tonglengte zijn ze in staat om andere planten te bezoeken. Zo heeft de steenhommel een voorkeur voor witte klaver, terwijl de akkerhommel met zijn langere tong eerder rode klaver verkiest. De Tuinhommel tenslotte heeft een extreem lange tong die goed van pas komt om nectar te

Hommels zijn net als andere bijensoorten vegetariër. Ze voeden zich enkel met stuifmeel en nectar dat ze verzamelen van heel wat verschillende plantensoorten. Stuifmeel is de voornaamste voedselbron voor de larven en bevat heel wat eiwitten. Nectar is dan weer zeer suikerrijk en zorgt voor de energienoden van de koningin, werksters en mannetjes, maar wordt ook in beperkte mate aan de larven gevoerd. Afhankelijk van de soort worden stuifmeel en nectar tegelijkertijd of net apart verzameld en vervoerd.

Stuifmeel, de voornaamste voedselbron van de larven, wordt, net als bij de honingbij, verzameld door middel van speciale vergroeiingen aan de achterpoot. Dit zijn de zogenaamde korfjes. Hiermee kunnen ze tot 60% van hun eigen lichaamsgewicht dragen! Door hun gewicht zijn hommels ook

Aardhommel met blauw stuifmeelklompje op de achterpoot. © Stefan Verheyen.

Bijtsoren in gewone smeewortel. © Chantal Deschepper.

Vingerhoedskruid

Deze schaduwminnende plant siert normaal gezien open plekken in bossen, maar kan zeker ook in tuinen aangeplant worden. Met zijn lange aren roze, klokvormige, bloemen is deze plant niet alleen een streling voor het oog, hommels met een lange tong zoals de akkerhommel of de tuinhommel zijn er ook verzot

op. Om stuifmeel te verzamelen trillen hommels het los terwijl ze diep verscholen in de bloemkelken zitten. Volledig bepoederd komen ze even later achterwaarts de bloemen uit geschuifeld. Een gedrag dat reeds menig glimlach op het gezicht van tuinliefhebbers toverde.

Witte klaver

Witte klaver vind je in de meeste gazons. Heel wat hommels verkiezen rode klaver omwille van haar dieperliggende nectar, maar steenhommels zijn gek op witte klaver. Wist je dat witte klaver, net als andere vlinderbloemigen, stikstof uit de lucht fixeert en zo een perfecte plant is om in moestuinen te gebruiken op braakliggende perceeltjes? Zo sla je twee

verzamelen op onder meer smeewortel, kamperfoelie en vingerhoedskruid. Sommige korttongige hommels, zoals de Aardhommel, bijten dan weer gaatjes aan de voet van de bloemkroon van bv. smeewortel of tuinboon. Op die manier zullen zij de nectar stelen en dus niet bijdragen aan bestuiving van deze planten. Ook honingbijen maken vaak gebruik van deze bijtgaatjes.

Hommelplanten

De ene plant is de andere niet. Afhankelijk van hun tonglengte kunnen hommels al dan niet nectar drinken bij een bepaalde plant. Ook de kwaliteit van het stuifmeel is bepalend. Hommels zijn dus kieskeuriger in het bezoeken van planten dan je op het eerste zicht zou denken. Hieronder lichten we een tipje van de sluier op en bespreken we drie hommelmagneten voor je tuin.

Braam en framboos

Bramen en frambozen behoren tot de rozenfamilie, die zich kenmerkt in de aanmaak van grote hoeveelheden stuifmeel. Daarnaast is de nectar vrij toegankelijk zodat zowel werksters als mannetjes massaal de bloemen bezoeken. Weidehommels en boomhommels hebben een absolute voorkeur voor frambozen, maar ook doornloze bramen in jouw sneukelhoekje zullen hen kunnen bekoren!

Twee boomhommels bezoeken bloemen van braam. © Stefan Verheyen.

Vrouwtje tuinhommel bezoekt een bloem van vingerhoedskruid. © Chantal Deschepper.

Wie wint de prijs uit Polderblad nr 78?...

... en een doe-opdracht voor kinderen

Deze keer geen wedstrijd, maar in het kader van de hommelmwandeling in ons natuurgebied een doe-opdracht voor de kinderen.
Breng de hommelm naar haar nest!

Wedstrijd januarinummer:

Bedoeld voor ieder die het Polderblad leest van voor naar achter en van achter naar voor ...

1) 30	6) 2
2) 31.264	7) 78
3) 18	8) 30
4) 25	9) 2
5) 20	10) 1

Som van de 10 antwoorden = 31.470

We ontvingen heel wat antwoorden, toch ook een aantal met een verkeerd eindresultaat. De winnaar, die bij lottrekking uit de juiste antwoorden getrokken werd, is **Jef Van Regenmortel**.

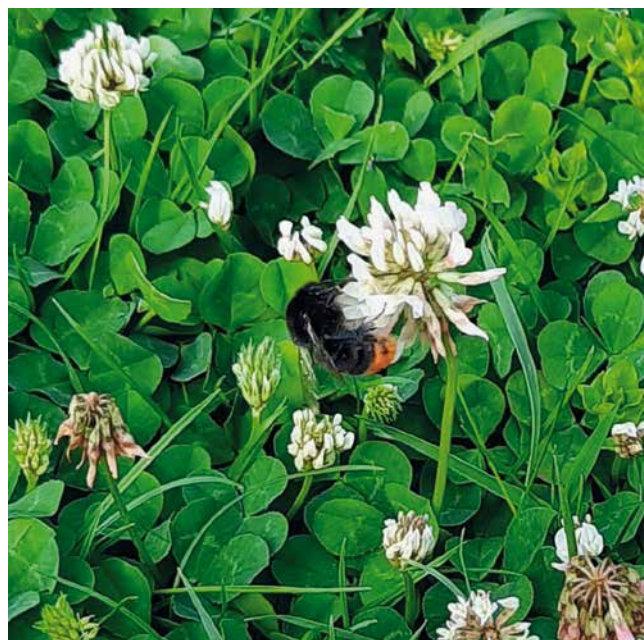
Proficiat, Jef, we bezorgen je kortelings een leuk natuurgeschenk!

vliegen, of beter gezegd: bijen, in één klap! Je kiest voor een natuurlijke groenbemester en een bezorgd deze belangrijke bestuivers een lekkernij van jewelste.

Is uw interesse in het leven van de hommels gewekt?

*Schrijf dan snel in voor de **hommelmwandeling** in de Hobokense Polder op **zondag 1 juni**.*

Lisette Bastiaens gaat met jou op zoek naar hommels.

*Steenhommel bezoekt witte klaver in een natuurlijk stukje gazon.
© Koen Joris.*

Activiteitenkalender

Za 29 ma	Party for Nature
Za 5 april	Blauwe reigertelling - Schoonselhof
Za 12 april	Weidevogelinventarisatie
Zo 13 april	Plantengebabbel en bomengefluister
Ma 21 april	Polders Kruike en Rupelmonde
Do 24 april	Bestuursvergadering CC Moretus
Zo 27 april	Vroegochtendwandeling en ontbijt
Zo 4 mei	Nachtegalenwandeling
Za 17 mei	Noordpolder Ossendrecht en Brab. Wal
Do 22 mei	Bestuursvergadering CC Moretus
Za 31 mei	Gierzwaluweninventarisatie - theorie
Zo 1 juni	Hommelwandeling Hobokense Polder
Za 14 juni	Slechtvalkobservatie
Za 14 juni	Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Zo 15 juni	Turnhouts Vennengebied
Zo 15 juni	Fiesta Paella
Do 19 juni	Bestuursvergadering CC Moretus
Za 21 juni	Gierzwaluweninventarisatie - praktijk
Zo 29 juni	Fietstocht Saeftinghe en Doel

Natuurbeheer: weekend

Zo 22 juni	Hobokense Polder
Za 28 juni	Tarzanboskes

Onze Goudklompjes werken **elke woensdag** in de Polder (behalve in broedseizoen) van 9 u tot ca 13 u.

Voor info: Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92 - peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polderblad - met verschijningsdatum 1 juli 2025 - dienen bij de redactie te zijn op 31 mei 2025 (zie Colofon, blz. 2)

